

УДК 373.5.016:94(100)](072)

[https://doi.org/10.52058/2786-4952-2024-11\(45\)-434-443](https://doi.org/10.52058/2786-4952-2024-11(45)-434-443)

Кінд-Войтюк Наталія Василівна кандидат історичних наук, доцент кафедри історії України та археології, Волинський національний університет імені Лесі Українки, м. Луцьк, тел.: (03322) 24-80-30, <https://orcid.org/0000-0002-7746-2807>

ІНТЕРНЕТ ТА ІНТЕРНЕТ ЯК ІНСТРУМЕНТИ НАВЧАННЯ НА УРОКАХ ІСТОРІЇ ТА ГРОМАДЯНСЬКОЇ ОСВІТИ В НОВІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ШКОЛІ

Анотація. У статті аналізуються практичні рекомендації для вчителів щодо інтеграції Інтернет-ресурсів в уроки історії та громадянської освіти. Обговорюється, як оптимально поєднувати традиційні методи з цифровими інструментами, враховуючи психологічні та вікові особливості учнів. Дослідження підтверджує, що грамотне використання Інтернету сприяє розвитку самостійності та відповідальності учнів, включає мотивацію до навчання та дає їм змогу глибше розуміти сучасні суспільні процеси. Результати цієї роботи можуть служити корисним ресурсом для педагогів, які прагнуть підвищити ефективність навчального процесу та адаптувати його до нових освітніх стандартів Нової української школи.

У сучасному освітньому середовищі, яке швидко змінюється під впливом інформаційних технологій, використання Інтернету стало невід'ємною складовою навчального процесу, особливо на уроках історії та громадянської освіти в Новій українській школі. Інтернет як навчальний ресурс забезпечує доступ до великої кількості інформації, яка збагачує зміст уроків, робить навчання інтерактивним та дозволяє учням глибше зануритися в контекст історичних подій і соціальних процесів. Завдяки розвитку цифрових технологій вчителі можуть використовувати мультимедійні матеріали, інтерактивні карти, віртуальні тури, архівні відео, зображення та електронні бібліотеки, що робить вивчення матеріалу більш цікавим. Крім того, Інтернет сприяє розвитку критичного мислення та аналітичних навичок у школярів. Під час роботи з онлайн-джерелами учні вчать відрізняти достовірну інформацію від фейків, оцінювати якість і надійність ресурсів, розуміти різноманітні точки зору на історичні події та сучасні соціально-політичні процеси. Це особливо важливо в умовах сьогодення, коли суспільство стикається з проблемою інформаційної безпеки, маніпуляцій та пропаганди.

В умовах інформаційного перенасичення та поширення недостовірної інформації в Інтернеті учні повинні розвивати навички розпізнавання надійних джерел, оцінки достовірності фактів, критичного ставлення до інформації та

вміння відокремлювати об'єктивне від суб'єктивного. На уроках історії та громадянської освіти це дозволяє учням глибше розуміти багатовимірність історичних подій, розглядати їх з різних позицій та уникати.

Ключові слова; інтернет-ресурси, цифрові інструменти для вчителів, інтерактивне навчання, медіа грамотність.

Kind-Voytiuk Nataliya Vasylivna Candidate of Historical Sciences, Assistant profesor of the Department of History of Ukraine and Archaeology, Lesya Ukrainka Volyn National University, Lutsk, tel.: (03322) 24-80-30, <https://orcid.org/0000-0002-7746-2807>

AI AND THE INTERNET AS A TEACHING TOOL IN THE LESSONS OF HISTORY AND CIVIC EDUCATION IN THE NEW UKRAINIAN SCHOOL

Abstract. The article analyzes practical recommendations for teachers on integrating Internet resources into history and civic education lessons. It discusses how to optimally combine traditional methods with digital tools, taking into account the psychological and age-specific characteristics of students. The study confirms that the competent use of the Internet promotes students' independence and responsibility, fosters motivation to learn, and enables them to gain a deeper understanding of modern social processes. The results of this work can serve as a valuable resource for educators aiming to increase the effectiveness of the educational process and adapt it to the new educational standards of the New Ukrainian School.

In today's rapidly changing educational environment, driven by information technology, the use of the Internet has become an integral part of the educational process, especially in history and civic education lessons in the New Ukrainian School. The Internet, as an educational resource, provides access to a vast amount of information that enriches lesson content, makes learning interactive, and allows students to delve deeper into the context of historical events and social processes. With advancements in digital technology, teachers can utilize multimedia materials, interactive maps, virtual tours, archival videos, images, and digital libraries, making the study of materials more engaging. Moreover, the Internet contributes to the development of critical thinking and analytical skills in students. When working with online sources, students learn to distinguish reliable information from fakes, assess the quality and trustworthiness of resources, and understand diverse perspectives on historical events and current social-political processes. This is particularly important in the current context, where society faces challenges related to information security, manipulation, and propaganda.

In conditions of information saturation and the spread of unreliable information online, students need to develop skills in recognizing reliable sources,

assessing the credibility of facts, adopting a critical approach to information, and distinguishing objective from subjective content. In history lessons, this enables students to better understand the multifaceted nature of historical events, consider them from different perspectives, and avoid one-sided interpretations.

Keywords: internet resources, digital tools for teachers, interactive learning, media literacy.

Постановка проблеми. Актуальність теми використання інтернету як інструменту навчання на уроках історії та громадянської освіти в Новій українській школі обумовлена сучасними тенденціями цифровізації та глобалізації, які змінюють підходи до освіти. Інтернет відкриває нові можливості для вчителів та учнів, пропонуючи доступ до величезної кількості інформаційних ресурсів, інтерактивних навчальних платформ, мультимедійного контенту та віртуальних інструментів. Це дозволяє зробити навчальний процес більш цікавим, доступним і гнучким, сприяючи розвитку критичного мислення, медіаграмотності та формуванню навичок роботи з інформацією

Роль сучасного вчителя, рівень його підготовки – зокрема цифрова компетентність – є надзвичайно важливою для впровадження цінностей Нової української школи. Так, у формулі НУШ вказано «Наскрізне застосування інформаційно-комунікаційних технологій в освітньому процесі та управлінні закладами освіти і системою освіти має стати інструментом забезпечення успіху нової української школи [6]. Інтеграція України у світовий простір вимагає постійного пошуку ефективних шляхів підвищення якості освітніх послуг, упровадження інноваційних педагогічних прийомів, гнучкого реагування на всі процеси, що відбуваються в нашій державі та світі.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Аналіз останніх досліджень і публікацій на тему використання інтернету на уроках історії та громадянської освіти показує значний вплив цифрових технологій на навчальний процес. Багато досліджень підтверджують, що інтеграція інтернет-ресурсів сприяє підвищенню зацікавленості та мотивації учнів, робить уроки більш інтерактивними та насиченими. Наприклад, використання віртуальних турів, інтерактивних карт, мультимедійних матеріалів і відеоархівів дозволяє глибше занурити учнів у контекст історичних подій і краще розуміти сучасні соціально-політичні процеси. Дана проблема є об'єктом дослідження відомих науковців, а саме: Магбемена К., Візнюк І.М., Буглай Н.М, Гончарова І. П. Філіпенко Л. В., Думанський О. В., Козак О. В. та інших, які підтверджують актуальність питання [1-3; 7].

Одним із ключових напрямів досліджень є розвиток медіаграмотності та критичного мислення в учнів. Вчені підкреслюють, що під час роботи з інтернет-джерелами учні повинні вміти відрізнити надійні джерела від

сумнівних, розуміти різницю між фактом і маніпуляцією, а також критично оцінювати достовірність інформації. Такі навички стають важливими на уроках історії та громадянської освіти, де учні стикаються з різними точками зору на події.

Мета статті – розкрити використання інтернету та ШІ на уроках історії та громадянської освіти в НУШ.

Виклад основного матеріалу.

У 2024 році вивчення історії та громадянської освіти в школах пройшло значну трансформацію, орієнтуючись на розвиток компетентностей, критичного мислення та практичного застосування знань [5]. Ось основні тенденції та підходи, що використовуються в сучасній українській школі для викладання цих предметів:

1. Компетентнісний підхід

Новий український стандарт освіти робить акцент на формуванні компетентностей, а не просто знань. На уроках історії та громадянської освіти школярі не лише вивчають факти, дати та події, але й аналізують їхній вплив на сучасне суспільство та особисте життя, навчаються вирішувати реальні соціальні проблеми, що готує їх до активної громадянської позиції.

2. Використання цифрових технологій

Цифрові інструменти та Інтернет стали основою навчального процесу:

- Інтерактивні платформи (наприклад, LearningApps, Kahoot, Quizlet) використовуються для створення тестів, вікторин, інтерактивних завдань.
- Цифрові бібліотеки та архіви дозволяють учням працювати з історичними документами та джерелами, переглядати відео- та фотоархіви, робити порівняння та розглядати документи минулих епох у їхньому автентичному вигляді.
- Моделі та симуляції допомагають учням вивчати складні історичні та соціальні процеси у вигляді інтерактивних історичних реконструкцій або симуляцій соціальних явищ (наприклад, як працює демократія чи правова система) [9].

3. Проектно-орієнтоване навчання

Важливою частиною уроків історії та громадянської освіти стали дослідницькі проекти. Учні, працюючи в групах або індивідуально, досліджують певну тему, створюють презентації або цифрові проекти, готують виступи, а також обговорюють актуальні соціальні проблеми. Такий підхід допомагає розвинути навички співпраці, комунікації та презентації.

4. Використання нейромереж та штучного інтелекту

Нейромережі та штучний інтелект активно інтегруються у навчальний процес:

- Учні можуть задавати питання чат-ботам з приводу історичних фактів або громадянських явищ, отримуючи швидкі відповіді та пояснення.
- Анімовані реконструкції та моделювання історичних подій дозволяють їм побачити події, відтворені з високою точністю, що створює ефект занурення.

- Використання неймереж також допомагає у роботі з джерелами, що можуть перекладати, підсумовувати та пояснювати складні історичні документи.

5. Інтеграція медіаосвіти та фактчекінгу

В епоху інформаційного перевантаження велика увага приділяється навчанню школярів працювати з інформацією. На уроках громадянської освіти учні вчаться розпізнавати фейки, аналізувати джерела, перевіряти факти, а також критично ставитися до контенту, який вони отримують з медіа. Це допомагає формувати стійкість до маніпуляцій та дезінформації [10].

6. Історія та громадянська освіта через призму глобальних питань

Вивчення історії та громадянської освіти зараз часто проходить у контексті глобальних викликів, таких як права людини, захист навколишнього середовища, розвиток демократії, боротьба з дискримінацією. Це сприяє формуванню у школярів емпатії, розуміння різних культур та громадянської відповідальності.

7. Вебінари та онлайн-курси з історії та громадянської освіти

Використання онлайн-курсів (як-от на Prometheus, Coursera) дозволяє учням поглиблювати знання та отримувати доступ до лекцій провідних істориків та соціологів. Такі платформи сприяють індивідуальному підходу до навчання, дозволяючи учням навчатися у власному темпі.

Bodyswaps - цей застосунок — чудовий тренажер для прокачки soft skills. Можна змоделювати будь-яку життєву ситуацію: інтерв'ю, співбесіда, конфліктна ситуація. Штучний інтелект проаналізує ваші відповіді та дасть слушні поради й підказки, як покращити результат [10].

Додаток Microsoft Copilot - інструмент штучного інтелекту, за допомогою якого вчителю буде легше й цікавіше створювати документи та презентації, редагувати фотографії, писати листи в Outlook. А якщо ви працюватимете в режимі відеодзвінків в Microsoft Teams, то Microsoft Copilot представить ключові тези розмови і створить за потреби таблиці.

Додаток Microsoft Designer використовує штучний інтелект, щоб допомагати вчителю створювати професійні дизайни для презентацій. Це може стати вашою чарівною паличкою, коли знадобиться швидкий пошук зображень чи треба терміново й без зайвих зусиль згенерувати зображення з використанням ШІ [10].

Цифрові пристрої, які виконують завдання, властиві лише розумним істотам, є штучним інтелектом (ШІ). Інновації штучного інтелекту впливають на різноманітні сфери життя людини, а особливо на деякі аспекти освітньої галузі, особливо в період повномасштабного вторгнення, коли більшість закладів освіти працює у дистанційному режимі і чіткий контроль за будь-якою науковою діяльністю відсутній. У просторі академічної доброчесності штучний інтелект присутній вже декілька років, проте поява такого сервісу як ChatGPT від OpenAI стала синонімом прояву академічної недоброчесності

здобувачів освіти. Чат-бот на основі штучного інтелекту є нейромережею, яка спеціально розроблена і є персональним помічником людини.

Від традиційного оцінювання за допомогою тестів та контрольних робіт у школах переходять до оцінювання через проєкти, есе, рефлексії та групові завдання, що дозволяє більш повно оцінити розуміння учнями матеріалу та їхні вміння застосовувати знання на практиці [7].

Таким чином, історія та громадянська освіта в 2024 році вивчаються інтерактивно, з використанням новітніх технологій і сучасних методик. Ці предмети стають більше орієнтованими на практичні знання, формування критичного мислення, громадянської активності та навичок роботи з інформацією, що робить їх надзвичайно актуальними для підготовки молоді до викликів сучасного світу.

На сучасному етапі визначення пріоритетів викладач історії та громадянської освіти передбачає широкий пошук нових підходів, педагогічних технологій, адекватних динаміці розвитку суспільства, нових інформаційних технологій.

Технології штучного інтелекту розвиваються настільки стрімко, що подеколи за ними складно встигнути, і поступово проникають у всі сфери нашого життя. Штучний інтелект не є конкурентом людини, радше він – надійний помічник, із допомогою якого можна досягти значних успіхів у роботі, спростити виконання рутинних завдань та звільнити час для творчості.

Не будемо приховувати: для освітян ця можливість надзвичайно важлива. І саме для того, аби вчителі могли нарешті дозволити собі приділити більше часу учням, а не папірцям, команда освітнього проєкту «На Урок» створила Персональний помічник сучасного вчителя [9]. Він складається з набору інноваційних інструментів на основі штучного інтелекту, який допомагає оптимізувати щоденну роботу педагогів.

Якими інструментами ви можете скористатися просто зараз?

Завдання та вправи

- Тестові завдання. Штучний інтелект створить тестові завдання з однією правильною відповіддю на основі зазначеного джерела контенту. Організація роботи.

- Чекліст. Створить чекліст на задану тему відповідно до ваших потреб. (показ на слайді).

Для уроку.

- Презентація. Штучний інтелект згенерує текст для слайдів презентації на будь-яку тему чи за вказаним джерелом інформації. Для подальшої роботи над презентацією потрібно відредагувати текст слайдів або зберегти її у PowerPoint форматі. (показ на слайді).

- Таблиця. Штучний інтелект створить таблицю на основі зазначеного джерела інформації. Для цього необхідно задати параметри для створення таблиці, а штучний інтелект запропонує цікаві варіанти відповідно до заданої теми. (показ на слайді) [9].

Журнал «Перспективи та інновації науки»
(Серія «Педагогіка», Серія «Психологія», Серія «Медицина»)
№ 11(45) 2024

- Флешкартки. Створіть флешкартки за допомогою штучного інтелекту для вивчення нової теми чи закріплення знань, вказавши тему або джерело інформації. (показ на слайді).

- Навіщо це знати. Спираючись на пропозиції штучного інтелекту можна дати відповідь на запитання «Навіщо мені це вчити?» (учням про практичну користь отриманих знань і навичок, показ на слайді)

- Ідеї проєктів. Штучний інтелект запропонує ідеї для організації проєктного навчання з дітьми будь-якого віку, які штучний інтелект згенерує, спираючись на вказану вами тему (показ на слайді) [9];

- Ідеї цікавих завдань. Штучний інтелект запропонує ідеї цікавих завдань на будь-яку тему, які урізноманітнять освітній процес. (показ на слайді).

Чат.

- Чат за змістом файлу. Штучний інтелект надасть відповіді щодо змісту текстового файлу, для цього необхідно обрати джерело файлу, зміст якого необхідно проаналізувати за допомогою штучного інтелекту. Поставити запитання, які цікавлять за змістом. (показ на слайді).

Розумний пошук

- Зображення за темою. Штучний інтелект створить добірку найбільш відповідних зображень за запитом. (показ на слайді).

- YouTube-відео за темою. Знайде найкраще відео за вашою темою, створивши запит штучному інтелектові. (показ на слайді).

- Добірка матеріалів за темою. Формує добірку цікавих та корисних матеріалів відповідно до запиту. (показ на слайді).

- Матеріали НУШ. Штучний інтелект сформує добірку матеріалів, корисних для роботи в класах НУШ, відповідно до вашого запиту. (показ на слайді).

- Текст із відео. ШІ відтворить у текстовому форматі зміст відео за наданим посиланням. Для цього необхідно, додати посилання на відео, а штучний інтелект надасть вам текст, який звучить у ньому. (показ на слайді).

Існує декілька загальних способів використання сервісу гугл-групи: організація конференцій або соціальних заходів для окремих її учасників; спільна робота над проєктами або презентаціями; організація кола спілкування; пошук однодумців. Учителя історії в першу чергу можуть зацікавити перші три функції цього сервісу, але, якщо мова йде про здійснення проєктів, наприклад, громадянської спрямованості, пошук однодумців й спілкування з ними поза межами своєї школи, то це може робити за допомогою саме цього сервісу [3]. Учні, працюючи на основі сервісу гугл-групи, можуть обговорювати різноманітні питання, висловлювати власну позицію щодо обговорюваних на уроках контроверсійних питань історії, дискутувати, а також набувати досвіду колективної діяльності. До того ж, така колективна робота стимулює вироблення перспективних рішень і дає поштовх для

самовдосконалення. Гугл-групи та подібні до них середовища мережевого створення колективних гіпертекстів можуть служити «сховищами» колективного досвіду та моделями систем, що самоорганізуються [2, с. 28-29].

Оприлюднити результати своєї навчальної діяльності учням, а педагогам об'єктивно оцінити подібну діяльність дозволяють мережеві щоденники, або ж блоги. Для сучасного педагога корисними в соціальних мережах «Фейсбук» та «Інстаграм» можуть стати такі функції, як: створення реклами, сторінок, груп та подій; обговорення публікацій, фото чи відео; організація опитувань та голосувань; спілкування в режимі реального часу; додавання декількох контактів до чату; організація відеозв'язку; можливість групової діяльності тощо [4].

При викладанні історії та громадянської освіти вчитель може використовувати фейсбук та інстаграм, наприклад, для: – створення профілю (або групи) історичного діяча та додавання потрібних зображень, посилань, обговорень, які характеризують відому постать; – вивчення війн (публікація інформації про битви, їхні фотознімки з посиланням на інтерактивні карти тощо); – спілкування з однолітками з інших міст чи країн (у тому числі упри виконанні дослідницьких завдань); – проведення швидких опитувань із теми; – розміщення фотоальбомів зі світлинами з подорожей, шкільних заходів, олімпіад, конкурсів тощо; – використання хештегів для відслідковування дописів та обговорень із тематики, що вивчається; – швидкого спілкування з батьками стосовно навчання учнів, повідомлення новин тощо [9]; – організації інтерактивних конкурсів для школярів. Отже, сучасний учитель може ефективно використовувати соціальні мережі як для більш ефективного та цікавого навчання учнів, так і для свого розвитку та професійного вдосконалення [1, 15].

Застосування мережевих технологій у навчальному процесі спрямовано на отримання більш високого рівня навичок та компетентностей як учня, так і вчителя. Залучення педагогів до такого освітнього простору як всевітня мережа «Інтернет» та ШІ введе процес навчання на якісно новий рівень, забезпечить розвиток та соціальну адаптацію учнів в умовах глобалізації світової спільноти.

Література:

1. Візнюк І.М., Буглай Н.М., Куцак Л.В., Поліщук А.С., Киливник В.В. Використання штучного інтелекту в освіті. *Modern Information Technologies and Innovation Methodologies of Education in Professional Training Methodology Theory Experience Problems*. 2021. Вип. 59. С. 14–22.
2. Гончарова І. П. Використання штучного інтелекту в професійній діяльності педагога: можливості та виклики в умовах цифрового освітнього середовища. Професійна діяльність педагога в умовах цифрового освітнього середовища : Матеріали міжрегіон. науково-практ. семінару, м. Біла Церква, 27 квіт. 2023 р. 2023. С. 28–33. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/735500/1/Матеріали%20семінару.pdf#page=30>.

Журнал «Перспективи та інновації науки»
(Серія «Педагогіка», Серія «Психологія», Серія «Медицина»)
№ 11(45) 2024

3. Магбемена К. Можливості застосування штучного інтелекту. «Інформаційні технології та моделювання систем» : зб. пр. учасників Всеукр. науково-практ. конф. здобувачів вищ. освіти і молодих вчен., м. Житомир, 30 берез. 2023 р. 2023. С. 98–100. URL: http://eprints.zu.edu.ua/37557/1/Збірник_ITтаМС_2023_друк.pdf#page=98.

4. Концепція впровадження медіа-освіти в Україні. URL: http://www.ispp.org.ua/news_44.htm (дата звернення: 23.10.2024).

5. Освіта.ua. Громадянська та історична галузь. Методичні рекомендації для вчителів на 2024/25 рік. Освіта.UA. URL: <https://osvita.ua/school/metod-rekom/93010/> (дата звернення: 10.11.2024).

6. Проект Концепції розвитку освіти до 2025 року. URL: <http://osvita.ua/news/43501/>. (Дата звернення: 29.05.2024).

7. Філіпенко Л. В., Думанський О. В., Козак О. В. Академічна доброчесність в науковому та освітньому середовищі закладів освіти України: погляд крізь призму наявності штучного інтелекту. *Академічні візії*. № 19. URL: <https://academyvision.org/index.php/av/article/view/380>.

8. ШІ для вчителя: 16 простих інструментів на щодень. *Освіторія Медіа*. URL: <https://osvitoria.media/experience/yak-uchytelyu-podruzhytys-iz-shi-16-prostyh-i-praktychnyh-instrumentiv-2/> (дата звернення: 10.11.2024).

9. Штучний інтелект для вчителів – ШІ помічник вчителя «На Урок». Освітній проект «На Урок» для вчителів. URL: <https://naurok.com.ua/assistant> (дата звернення: 10.11.2024).

10. Штучний інтелект: історія виникнення та перспективи розвитку - Futurum. Futurum. URL: <https://futurum.today/shtuchnyi-intelekt-istoriia-vynyknennia-ta-perspektyvyrozvytku/> (дата звернення: 12.08.2024).

References:

1. Viznjuk, I.M., Buglaj, N.M., Kucak, L.V., Polishhuk, A.S., Kilivnik, V.V. (2021). Viktoristannja shtuchnogo intelektu v osviti [Use of artificial intelligence in education]. *Modern Information Technologies and Innovation Methodologies of Education in Professional Training Methodology Theory Experience Problems*, 59, 14–22 [in Ukrainian].

2. Goncharova, I. P. (2023). Viktoristannja shtuchnogo intelektu v profesijnij dij'al'nosti pedagoga: mozhlivosti ta vikliki v umovah cifrovogo osvitn'ogo seredovishha [The use of artificial intelligence in the professional activity of a teacher: opportunities and challenges in the conditions of a digital educational environment]. *Profesijna dij'al'nist' pedagoga v umovah cifrovogo osvitn'ogo seredovishha* : Materiali mizhregion. naukovoprakt. seminaru, m. Bila Cerkva, 27 kvit. 2023 r. 2023. S. 28–33. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/735500/1/Materiali%20seminaru.pdf#page=30>.

3. Magbemena, K. (2023). Mozhlivosti zastosuvannja shtuchnogo intelektu [Possibilities of using artificial intelligence]. «Інформаційні технології та моделювання систем» : зб. пр. учасників Всеукр. науково-практ. конф. здобувачів вищ. освіти і молодих вчен., м. Житомир, 30 берез. 2023 р. 2023. С. 98–100. URL: http://eprints.zu.edu.ua/37557/1/Zbirnik_ITтаМС_2023_друк.pdf#page=98. [in Ukrainian].

4. Концепція впровадження медіа-освіти в Україні [Concept of implementation of media education in Ukraine]. *www.ispp.org.ua* Retrieved from http://www.ispp.org.ua/news_44.htm [in Ukrainian].

5. Освіта.ua. Громадянська та історична галузь. Методичні рекомендації для вчителів на 2024/25 рік [Education.ua. Civic and historical branch. Methodological recommendations for teachers for 2024/25]. Retrieved from <https://osvita.ua/school/metod-rekom/93010/> [in Ukrainian].

6. Проект Концепції розвитку освіти до 2025 року [Draft Concept of Education Development until 2025]. *osvita.ua* Retrieved from <http://osvita.ua/news/43501/>. [in Ukrainian].

7. Filipenko, L. V., Dumans'kij, O. V., Kozak, O. V. Akademichna dobrochesnist' v naukovomu ta osvith'omu seredovishhi zakladiv osviti Ukraïni: pogljad kriz' prizmu najavnosti shtuchnogo intelektu [Academic integrity in the scientific and educational environment of educational institutions of Ukraine: a view through the prism of the presence of artificial intelligence]. *Akademichni vizii - Academic visions*, 19. Retrieved from <https://academyvision.org/index.php/av/article/view/380>. [in Ukrainian].

8. ShI dlja vchitelja: 16 prostih instrumentiv na shhoden' [AI for the teacher: 16 simple tools for everyday use]. *osvitoria.media* Retrieved from <https://osvitoria.media/experience/yak-uchytelyu-podruzhytys-iz-shi-16-prostyh-i-praktychnyh-instrumentiv-2/> [in Ukrainian].

9. Shtuchnij intelekt dlja vchiteliv – ShI pomichnik vchitelja «Na Urok» [Artificial intelligence for teachers - AI teacher's assistant "On Lesson"]. *naurok.com.ua* Retrieved from <https://naurok.com.ua/assistant> [in Ukrainian].

10. Shtuchnij intelekt: istorija viniknennja ta perspektivi rozvitku - Futurum. [Artificial intelligence: history of emergence and development prospects - Futurum]. *futurum.today* Retrieved from <https://futurum.today/shtuchnyi-intelekt-istoriia-vynyknennia-ta-perspektyvyrozvytku/> [in Ukrainian].